

El qui parla

Existeixen dos pronoms personals forts de primera persona del singular, és a dir, dues formes pronominals amb què el qui parla es pot designar a si mateix: *jo* i *mi*. És sabut que *jo* s'usa com a subjecte del verb, sovint amb tot el predicat sobreentès (especialment en respostes: *Qui vol venir? - Jo*), i *mi* s'usa en el cas oblic, darrera de certes preposicions. En alguns parlars catalans (el Diccionari Alcover-Moll indica el rossellonès, català occidental i baleàric, però caldria afegir-hi algunes zones dels parlars centrals) s'usa també *jo* en el cas oblic, en frases com *No es preocupa de jo* o *Ha vingut amb jo*. Es tracta, però, d'un fet purament dialectal.

La distribució, en l'ús, de les formes pronominals *jo* i *mi* és ben clara i es fa, d'altra banda, d'una manera mecànica. Però com en tants d'altres aspectes del llenguatge sempre es presenten casos especials. Així, en frases el·líptiques, formades només per un terme adverbial i un dels dos pronoms de què fem qüestió, hi ha qui construeix *Volien avisar no sé qui, potser jo*, anàlogament a *Hi havia d'anar algú, potser jo*. Al nostre entendre, però, en el primer cas caldria construir *Volien avisar no sé qui, potser a mi*, car en la frase el·líptica el pronom exerceix, de fet, la funció de complement del verb (*avisar*) i no la de subjecte com en el segon exemple. Seguint el mateix esquema, si es tractava de la segona persona del singular, per exemple, faríem precedir la forma pronominal per la preposició en el mateix cas: *Volien avisar no sé qui, potser a tu* (o *a ell, a nosaltres*, etc), però, en canvi, *Hi havia d'anar algú, potser tu* (*ell*, etc.).

Pot ésser útil de comparar l'ús que en català fem d'aquests dos pronoms forts amb el que fa el francès amb les seves formes corresponents (i amb les de les altres persones gramaticals). El francès, amb unes desinències verbals sovint poc distintives, no deixa mai el verb orfe d'un subjecte explícit, un pronom («je», «tu»), etc.) en darrer terme. Aleshores, l'èmfasi es marca amb les formes «moi», «toi», etc. Però en català, en què el subjecte és tan sovint sobreentès, les formes *jo, tu*, etc., ja poden ésser emfàtiques. Comparem «J'ai faim» i *Tinc gana*, i «Moi, j'ai faim» i *Jo tinc gana*, dues parelles de frases equivalents. Però en *Jo tenia gana*, com que *jo* és ambivalent, *jo* pot tenir un valor més significatiu que no pas emfàtic.

Albert Jané